

No soc aquí

Anna Ballbona

No soc aquí

EDITORIAL ANAGRAMA
BARCELONA

*Aquesta obra ha rebut el suport de les Beques d'Esriptura Montserrat Roig
del programa*

de l'Ajuntament de Barcelona

Il·lustració: De les fotografies: © Hulton Archive / Getty Images.
Del fotomuntatge: © Diane Parr

Primera edició: març 2020

Disseny de la col·lecció: Ggómez i Estudio A

© Anna Ballbona Puig, 2020
c/o SalmaiaLit, Agència Literària

© EDITORIAL ANAGRAMA, SA, 2020
Pedró de la Creu, 58
08034 Barcelona

ISBN: 978-84-339-1582-5
Dipòsit legal: B. 2670-2020

Printed in Spain

Black Print CPI Ibèrica, SL
Torre Bovera, 19-25
08740 Sant Andreu de la Barca

El dia 20 de gener de 2020, un jurat compost per Mita Casacuberta, Guillem Gisbert, Imma Monsó, Jordi Puntí, Isabel Obiols i Silvia Sesé va atorgar el 5è Premi Llibres Anagrama de Novel·la a *No soc aquí*, d'Anna Ballbona.

*A la Nila, en Josep, en Toni i l'Albert,
pels dons*

Potser tu mai has tingut un amic imaginari
potser tu mai has demanat res al teu àngel de la guarda
potser tu mai t'has sentit fill d'un pare desconegut.

DAVID CARABÉN (MISHIMA)

En els homes i dones que no estimàvem
Mai no hi pensàvem no feien ombra

Però hem envellit l'abisme és ple de gom a gom
Hem estrafet un avenir d'adults

PAUL ÉLUARD

[ENTRADA]

Ningú l'ha obert de fa temps, aquell bagul vell dels que abans corrien per les cases. Fa anys hi havien guardat les joguines. Quan s'ha decidit a endreçar els patracols del curs, ha provat de col·locar-los en una lleixa de l'estudi, però de seguida s'ha adonat que seria millor que desistís perquè amb prou feines li deixarien espai lliure. El bagul vell li ha vingut al cap com a remei per no haver-se d'entretener més del compte en l'operació. Mentre calcula si la pila hi cabrà tota sencera, sense gaires més complicacions ni estructura, aparta dues flassades velles, un coixí i un llum de taula sense bombeta. Per què les conservem, les coses inservibles? És que les volem d'amulets improbables contra el pas del temps, com si la seva pervivència certifiqués la nostra? Arregla com pot les muntanyes d'objectes per procurar-se lloc i aquest furgar descurós li fa sortir un parell de llibretes grosses, mal entaforades des de qui sap quan. Mira de posar-les rectes perquè no li facin nosa, però aleshores la més desballestada s'estripa una mica més per la tapa, com l'armadura d'un cavaller que es desmunta, i l'ha de deixar sobre el moble abans no se li esqueixi del tot. Amb l'altra llibreta, indemne, fa base en el forat que s'ha guanyat i pro-

cedeix a dipositar-hi tot el plec d'apunts. El bagul està recobert d'una xapa amb aparença de fusta destinada a dissimular-ne la senzillesa. Abans de tancar-lo fa quatre retocs mínims sobre els objectes, com si els toqués amb una vareta màgica perquè recuperessin el suposat ordre original. El pany, que balla per un extrem de la motllura, fa un clic automàtic quan n'abaixa la tapa, lleugerament bombada. D'aquí a uns anys, quan el torní a obrir, es preguntarà per què va guardar aquells apunts de lletra desmanyotada que no haurà consultat mai més. Però ara para esment a la llibreta que se li ha esparracat de la coberta. Se l'ha descuidat a fora. Li dona una ullada desmenjada i en reconeix la lletra a l'acte.

No hi ha gaires fotos meves de petita. A casa expliquen que un carret de càmera que havien gastat amb mi es va extraviar a la botiga de fotografia i mai el van arribar a trobar. Tampoc se'ls va ocórrer de comprar-ne un altre. Anaven prou enfeinats. Quan repassàvem els àlbums familiars, en una d'aquelles sessions eternes que només se sostenen per la força de la reincidència, comprovava, atònita, que del meu germà n'hi havia un munt. Un bon feix corresponia a les imatges en què tots els nadons són iguals i bescanviables. I un altre feix pertanyia a l'etapa de quan començava a caminar. Les primerenques encara són en blanc i negre. Més endavant, el meu germà surt en aquell equilibri còmic i precari dels menuts, agafat per la mare, el pare, les cosines o els avis. Sempre algú diferent, com si a aquell nen tan bufó se'l rifessin. «És que mira que era ben rosset!»

Durant molt de temps vaig pensar que era adoptada i no s'atrevien a dir-m'ho. Si a la botiga de fotografia havien canviat el carret per un altre –mai vaig arribar a saber qui era l'altra família–, tampoc devia ser tan difícil que haguessin bescanviat un nadó acabat de néixer o que jo hagués arribat a casa al cap d'uns mesos de ser al món. Eren hipò-

tesis que explicarien perfectament l'absència de testimonis visuals dels meus primers mesos de vida. No tinc ni una sola foto al bressol ni als braços de la mare i encara menys del pare. Però en canvi, sé que vaig existir i que la mare em va donar la vida i després es pot dir que me la va salvar.

Amb el meu germà ens portem cinc anys. Entremig, la mare va patir un avortament espontani que de poc l'envia a l'altre barri. Això feia que em preguntés, amb uns gramets d'impudícia: i si, en lloc de la història oficial, el que va ocórrer és que els pares no van poder tenir el desitjat segon fill i el van anar a buscar qui sap on? A l'hora d'escatir on em devien haver arplegat, d'on és que havia sortit, les investigacions se'm feien un garbuix i s'embarbussaven en una troca botida de fantasia i d'impossibles. Entre la fantasia i els impossibles mirava d'encertar la meva configuració al món.

Hi vaig arribar a rumiar tant, en la possibilitat de l'adopció, que un dia li vaig ventar a la mare que si era adoptada ja m'ho podien explicar, que no passava res. Jo ho entendria i sempre els estimaria i els estaria agraïda. La seva resposta va ser un no taxatiu i ofès, d'ara amb què em surts, que em va girar la cara. I em va condemnar a continuar escrutant els àlbums familiars de manera tossuda, amb una lupa gairebé científica, buscant el més mínim detall revelador. Examinava els rostres, els posats i els gestos congelats dels pares, avis i oncles i un grapat de persones més que no havia arribat a conèixer. Amb la distorsió que hi suma el context –un casament, una celebració corrent o una visita imprevista–, amb els rebrecs infligits pel pas del temps, les modes i els anys, totes les cares em semblaven sortides d'un conte mític més que del tronc familiar. És clar que és una idea vaporosa, aleatòria i estrambòtica, això que s'anomena tronc familiar. I al capdavall, quantes màs-

cares no se sobreposen en ensumar el clec de la instantània? Quanta felicitat o quant de patiment pot arribar a ensenyar una cara?

Una de les primeres fotografies que es conserven de mi és d'una trobada familiar. Dec tenir uns quants mesos. Tres o quatre? Em sosté una cosina. Soc un nadó amb el cap enorme, quadrat, unes galtes hiperbòliques i un clip al cabell, a la banda dreta de la testa, amb el qual ma mare devia intentar arreglar una certa aparença. Els parents van amb màniga curta. També el meu avi, amb rostre rialler però ja arrepapat a la cadira de rodes, mancat d'una cama. L'hi havien hagut de tallar pel sucre galopant. Aliena al focus de la fotografia, passa una tia conca mig encorbada, amb una cara aixafada, com si d'un mastegot li haguessin premsat els ulls, el nas i la boca. Tot alhora. Altres fan una ganyota estrafeta perquè el sol els enlluerna i no saben com posar-s'hi. És com si aquella instantània volgués condensar algun deix grotesc del medi que m'acollia. Ja l'aniria coneixent.

A casa deien que jo m'assemblava al «ninot del Netol». Aquest ninot era el majordom que anunciava un producte de neteja que havia tingut èxit molts anys abans que jo nasqués. En el fet de dir-li «ninot» a una silueta publicitària hi llegia un escarni afegit, innecessari. No vaig saber quina cara feia el Netol fins que vaig tenir vint-i-tres anys. Un dia que sortia de dinar d'un bar nou de menús que havia provat, no gaire lluny de la feina, vaig veure les galtes desaforades del Netol. Una placa a tocar de la caixa enregistradora. El Netol té una cara amb forma de pera esclafada, on les galtes s'extremen burlescament per acabar dibuixant la ratlla d'una boca complaguda amb el producte de neteja que vol vendre. La placa tenia la intenció de donar al local un toc de decoració vintage. Un ornament de quin-calla que no em va fer engruna de gràcia. També vaig pen-

sar que era ben veritat que a casa no gastaven manies. Mai n'havien gastat. I em va venir al cap una de les frases preferides del pare:

–Ui sí, amb les criatures ara tot són compliments. S'hi miren amb tot. És molt diferent d'abans –proferia per queixar-se de l'avenç inexorable del temps i de l'excedent de finolis. El meu pare menava l'hort i quatre paraules, les justes, a les quals no li costava gaire d'atorgar significats arbitraris. Sovint no l'encertava.